

ט' בניסן תשע"ד
9 באפריל 2014
חוזר מס' ח – 06 – 2416

לכבוד

התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי האשראי

הנדון: אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים

(הוראות הדיווח לציבור)

מבוא

1. לאור החשיבות של הטיפול החשבונאי בזכויות עובדים לעסקי התאגיד הבנקאי, הוחלט להתאים את הטיפול החשבונאי של תאגידים בנקאיים בזכויות עובדים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.
2. לאחר התייעצות עם וועדת הקשר של לשכת רואי חשבון עם המפקח על הבנקים, עם הוועדה המייעצת לעניינים הנוגעים לעסקי בנקאות, החלטתי לתקן את הוראות הדיווח לציבור כדלקמן.

התיקונים להוראות הדיווח לציבור

3. הוראות הדיווח לציבור יתוקנו, כמפורט בהוראה.

דברי הסבר

4. התיקונים להוראות הדיווח לציבור נועדו לעדכן את דרישות ההכרה, המדידה והגילוי בנושא הטבות לעובדים בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב¹.
5. חוזר זה כולל עדכונים מסוימים בהוראות הדיווח לציבור, אך אינו כולל את כל העדכונים הנדרשים בהוראות הדיווח לציבור בעקבות אימוץ כללים אלה, לרבות עדכון הגילוי בדוח הדירקטוריון, עדכון המדידה ומתכונת הגילוי בנושא זכויות עובדים ונושאים קשורים אחרים בדוח הכספי וכן שילוב הנוסח המעודכן של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. נושאים אלה, לרבות הבהרות נוספות אם ידרשו, יטופלו בנפרד.

¹ כללים אלה נקבעו בסעיפים הבאים בקודיפיקציה:

ASC 710 – Compensation – General	(1)
ASC 712 – Compensation – Nonretirement postemployment benefits	(2)
ASC 715 – Compensation – Retirement benefits	(3)
ASC 718 – Compensation – Stock Compensation	(4)
ASC 420 – Exit or Disposal Cost Obligations	(5)

6. הבהרות לגבי אופן יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זכויות עובדים:

- (1) בוטלה הוראת השעה בהוראות הקיימות הקובעת את שיעור ההיוון לחישוב עתודות לכיסוי זכויות עובדים. בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, שיעור ההיוון יתבסס על תשואות שוק של אגרות חוב ממשלתיות בישראל². תאגיד בנקאי יקבע מדיניות ונהלים המפרטים כיצד יש לבחור את אגרות החוב הממשלתיות שעל בסיסן יחושב שיעור ההיוון.
- (2) ההנחיות והבהרות המפורטות במכתבנו מיום 27.3.2011 עודכנו ושולבו בהוראות הדיווח לציבור במסגרת נספח י"ז. בין היתר, נכללו בנספח העדכונים הבאים:
- 6.2.1. הדרישות הותאמו לטיפול החשבונאי והניסוח הרלוונטי של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.
- 6.2.2. ציפיות הנהלה – במקום הדרישה לכלול התחייבויות בגין ציפיות הנהלה בסך ההתחייבויות בשל יחסי עובד ומעביד, הובהר כי יש לכלול התחייבויות בגין מחויבות במהות. הובהר כי ככלל, מצופה שבמצבים שבהם תאגיד בנקאי צופה כי ישולמו הטבות מעבר לתנאים החוזיים יתאימו למצבים שבהם קיימת מחויבות במהות.
- 6.2.3. הובהר כי על התאגיד הבנקאי לסווג את ההטבות לעובדים לפי הקבוצות המפורטות בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, לרבות קביעת מדיניות ונהלים ברורים המפרטים כיצד יש להבחין בין ההטבות מהסוגים השונים.
- (3) הובהר כי תאגיד בנקאי המתקשה בביצוע חישוב אקטוארי של ההתחייבות בגין הטבות לאחר פרישה יפנה למנהל יחידת דיווח כספי בפקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית.

תחילה והוראות מעבר

יישום כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זכויות עובדים

7. תאגיד בנקאי וחברת כרטיסי אשראי (להלן – תאגיד בנקאי) יישמו את התיקונים להוראות הדיווח לציבור בהתאם לחוזר זה החל מיום 1.1.2015.
8. בעת היישום לראשונה של כללים אלה תאגיד בנקאי יתקן למפרע מספרי השוואה לתקופות המתחילות מיום 1.1.2013 ואילך, כדי לעמוד בדרישות כללים אלה.

² טיפול זה מתאים למצב בו לא קיים בישראל שוק בו מתקיימת סחירות גבוהה של אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה, ולטיפול החשבונאי המקובל במצבים מסוג זה בדוחות כספיים של תאגידי שמדווחים לפי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. אם בעתיד יקבע כי קיים בישראל שוק בו מתקיימת סחירות גבוהה של אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה נשקול מחדש הנחייה זו.

גילוי לגבי ההשפעה הצפויה בגין אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים
 9. בדוחות לשנת 2013, ובדוחות הרבעוניים והשנתיים לשנת 2014, יינתן גילוי לגבי האימוץ הצפוי של כללים אלה, תוך פירוט:

- (1) עיקרי ההוראות בארה"ב בנושא זכויות עובדים.
- (2) אופן הערכות התאגיד הבנקאי ליישום כללים אלה.
- (3) השינויים העיקריים שצפויים לחול במדיניות החשבונאית שמיישם התאגיד הבנקאי.
- (4) תיאור מילולי של ההשפעה הצפויה של יישום כללים אלה בדוחות ליום 1.1.2015 ואילך על תוצאות הפעולות, המצב הכספי, תזרימי המזומנים וכן של השפעות צפויות על תנודתיות הרווח הנקי וההון העצמי.
- (5) גילוי אומדן ההשפעה הצפויה (כיוון והיקף) של יישום כללים אלה על ההון העצמי של התאגיד הבנקאי ליום 1.1.2015, וגילוי ההנחות העיקריות אשר שימשו לעריכת האומדן. על התאגיד הבנקאי לפנות זמן סביר קודם לגילוי האומדן למנהל יחידת דיווח כספי בפקוח על הבנקים, עם פירוט האמצעים בהם נקט כדי לוודא שהאומדן מהימן. תאגיד בנקאי שאינו ערוך לתת גילוי לאומדן, ייתן לכל הפחות גילוי לאומדן ההשפעה הכמותית על ההון העצמי של חישוב ההתחייבויות בשל זכויות עובדים תוך שימוש בשיעורי ההיוון המבוססים על תשואות שוק למועד הדיווח של אג"ח ממשלתיות בישראל.

הערות נוספות

10. שינויים בטיפול החשבונאי בפריטים קיימים בשל אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב:

- תאגיד בנקאי יבדוק מהו הטיפול החשבונאי המתאים, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זכויות עובדים, בכל ההסכמים הקיימים המטופלים לפי תקן זה. במצבים שבהם תאגיד בנקאי הגיע למסקנה לפיה ראוי לשנות באופן מהותי טיפול חשבונאי שיושם בעבר לגבי נושא מסוים, עליו לבחון האם מתקיימים התנאים המצדיקים שינוי בטיפול החשבונאי, ואת הדרך שבה ראוי לטפל בשינוי. יש לפנות למנהל יחידת דיווח כספי בפקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית במקרה של ספק, ובכל מקרה שבו הוחלט על תיקון של טעות.
11. תאגיד בנקאי המתקשה ביישום הוראה זו, יפנה למר עידו גליל, מנהל יחידת דיווח כספי, לקבלת הנחיות ספציפיות.

עדכון קובץ

12. רצ"ב בנספח טבלת עדכון קובץ הוראות הדיווח לציבור.

בכבוד רב,

דוד זקן
 המפקח על בנקים

נספח
עדכון הקובץ

13. מצורפים להלן דפי עדכון לקובץ הוראות הדיווח לציבור. להלן הוראות העדכון:

להכניס עמוד	להוציא עמוד
(04/14) [15] 661-3	(6/13) [14] 661-3
*(6/13) [18] 661-4	(6/13) [18] 661-4
(04/14) [4] 661-14.2	(12/12) [3] 661-14.2
*(12/11) [2] 661-14.3	(12/11) [2] 661-14.3
*(4/11) [14] 663-3	(4/11) [14] 663-3
(04/14) [14] 663-4	(4/11) [13] 663-4
(04/14) [10] 663-5	(11/00) [9] 663-5
(04/14) [15] 663-6	(4/11) [14] 663-6
(04/14) [13] 664-11	(12/11) [12] 664-11
(04/14) [14] 664-12	(10/07) [13] 664-12
(04/14) [4] 668-3	(6/13) [3] 668-3
*(11/11) [13] 669-11	(11/11) [13] 669-11
(04/14) [19] 669-12	(6/13) [18] 669-12
(04/14) [10] 669-45	(12/04) [9] 669-45
*(12/11) [11] 669-59	(12/11) [11] 669-59
(04/14) [2] 669-59.1	(12/11) [1] 669-59.1
*(6/13) [1] 669-177	(6/13) [1] 669-177
(04/14) [1] 669-178-185	-----
(04/14) [20] 690-1	(2/14) [19] 690-1
-----	(1/04) [11] 690-7
*(2/14) [2] 699-110	(2/14) [2] 699-110
(04/14) [2] 699-111	(2/14) [1] 699-111
(04/14) [1] 699-112	-----

חלק ב' - המאזן

<u>עמוד</u>	<u>סעיף</u>
	נכסים
662-1	מזומנים ופיקדונות בבנקים .23
662-2	ניירות ערך .24
662-4.2	איגרות חוב מוחזקות לפדיון .25
662-4.2	ניירות ערך זמינים למכירה .26
662-4.3	ירידת שווי נייר ערך .א26
662-4.3.1	הכנסות ריבית וירידת ערך של זכויות מוטב בנכסים שאוגחו .ב26
662-4.3.1	ניירות ערך למסחר .27
662-4.3.2	העברה בין תיקים .א27
662-4.4	פירוט נוסף לגבי ניירות ערך מגובי נכסים .ב27
662-5	אשראי לציבור .28
662-6	הפרשה כוללת להפסדי אשראי .29
662-6	טיפול חשבונאי בירידת ערך של חוב .א29
662-7	הפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי .ב29
662-8	דרישות נוספות לגבי הצגה וגילוי של הפסדי אשראי .ג29
662-9	סיווג ומחיקה חשבונאית של חוב .ד29
662-10	הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים .ה29
662-10	חובות פגומים .30
662-10.4	חוב בעייתי בארגון מחדש .א30
662-10.6	נכסים שנתפסו .ב30
662-11	גילוי על סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי .ג30
662-11.4	אשראי לציבור לפי גודל אשראי של לווה .ד30
662-12	אשראי לממשלה .31
662-12	השקעות בחברות מוחזקות .32
662-15	בניינים וציוד .33
662-16	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין .34
662-16.1	נכסים אחרים .35
התחייבויות והון	
663-1	פיקדונות הציבור .36
663-1	פיקדונות מבנקים .37
663-2	פיקדונות הממשלה .38
663-2	איגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים .39
663-3	התחייבויות אחרות .40
663-4	הטבות לעובדים .41
663-6	עסקאות תשלום מבוסס מניות .א41
	בוטל .42
663-6.1	הון .43
	בוטל .א43
663-8	התקשרויות להקצאת מניות .44

- (4) תאגיד בנקאי ישתמש במבחנים שנקבעו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, לצורך קביעה האם קיימת שליטה, כל עוד לא נקבעו בתקינה הבינלאומית מבחנים ספציפיים הסותרים אותם.
- (5) תאגיד בנקאי ימדוד שווי הוגן של נכסים והתחייבויות בצירוף עסקים בהתאם להגדרת שווי הוגן בהוראות הדיווח לציבור.
- (6) תאגיד בנקאי יטפל בצירופי עסקים של חברות שנמצאות תחת שליטה משותפת לפי כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.
- (7) תאגיד בנקאי ימדוד בצירוף עסקים זכויות שאינן מקנות שליטה לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. תאגיד בנקאי יפנה למנהל יחידת דיווח כספי בפקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית במצבים בהם הוא סבור כי אין זה מעשי למדוד את השווי ההוגן של הזכויות שאינן מקנות שליטה.
- (8) תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בדבר מדידה לאחר צירוף עסקים של אשראי וניירות ערך אשר נרכשו בצירוף עסקים (או בדרך אחרת), כאשר במועד הרכישה איכות האשראי שלהם כבר הידרדרה.
- (9) לעניין הטיפול בהתחייבויות תלויות, לרבות הפרשה לשינוי מבני, במקום ההפניות בתקן דיווח כספי בינלאומי 3 לתקן חשבונאות בינלאומי 37 יבואו הפניות לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב, בהתאם לסעיף 47 להוראות הדיווח לציבור.
- (10) תאגיד בנקאי יטפל בהתחייבויות או בנכסים המתייחסים להסדרי הטבת עובד של התאגיד הנרכש על פי כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בהתאם לסעיף 41 להוראות הדיווח לציבור.
- (11) אם נותרה בצירוף עסקים יתרת עודף עלות שלילי מהותית שלא יוחסה, לאחר שבוצעה בדיקה נוספת של הייחוס לנכסים ולהתחייבויות של הישות הנרכשת, תאגיד בנקאי יפנה למנהל יחידת דיווח כספי בפקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית, תוך פירוט נהלי ייחוס השווי ההוגן לנכסים ולהתחייבויות שנקטו והנסיבות הספציפיות הגורמות לו להסיק כי במקרה זה קיים מוניטין שלילי.
- (12) למרות האמור בתקן דיווח כספי בינלאומי 10, איחוד ישויות בעלות זכויות משתנות יטופל בהתאם לסעיף 22 להוראות הדיווח לציבור.

ד. חברות נכסים וחברות שרות שלכל אחת מהן יש עיסוק יחיד תיכללנה במסגרת הדוח הכספי של התאגיד הבנקאי (לא מאוחד) באיחוד מלא בהתקיים התנאים כדלקמן:

- (2) בוטל ;
- (3) הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים ;
- (4) בטל ;
- (5) בטל ;
- (6) שווי שוק של ניירות ערך שנמכרו בחסר ;
- (6א) ניירות ערך שהתקבלו כביטחון בעסקאות השאלת ניירות ערך, אשר התאגיד הבנקאי רשאי למכור או לשעבד אותם ;
- (7) כאשר סך כל סעיף המשנה "זכאים אחרים ויתרות זכות" הוא מהותי, יש לפרט בביאור את הרכיבים המהותיים.

41. הטבות לעובדים

- א. תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הטבות לעובדים כדלקמן :
 - (1) נושא 710 בקודיפיקציה (ASC 710) – תגמול – כללי.
 - (2) נושא 712 בקודיפיקציה (ASC 712) – תגמול – הטבות לאחר סיום העסקה שאינן בגין פרישה.
 - (3) נושא 715 בקודיפיקציה (ASC 715) – תגמול – הטבות בגין פרישה.
 - (4) נושא 420 בקודיפיקציה (ASC 420) - מחויבויות בגין עלויות מימוש או יציאה מפעילות.
- ב. ביישום כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב :
 - (1) יש ליישם את נספח י"ז בהוראות הדיווח לציבור בדבר "הנחיות והבהרות בדבר חיזוק הבקרה הפנימית על דיווח כספי בנושא הטבות לעובדים".
 - (2) השיעור שמשמש להיוון התחייבויות בגין זכויות עובדים יקבע על ידי תאגיד בנקאי בהתבסס על תשואות שוק בסוף תקופת הדיווח של אגרות חוב ממשלתיות¹. תאגיד בנקאי יקבע מדיניות ונהלים ברורים שיפרטו כיצד יש לבחור את אגרות החוב הממשלתיות שעל בסיסן יחושב שיעור ההיוון.
 - (3) תאגיד בנקאי המתקשה בביצוע חישוב אקטוארי של ההתחייבות בגין הטבות לאחר פרישה יפנה למנהל יחידת דיווח כספי בפיקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית.

¹ אם בעתיד יקבע כי קיים בישראל שוק בו מתקיימת סחירות גבוהה של אגרות חוב קונצרניות באיכות גבוהה נשקול מחדש הנחייה זו.

- ב. תאגיד בנקאי יערוך את ביאור 15 "הטבות לעובדים" בהתאם לנסיבות הקיימות אצלו. תאגיד בנקאי יוסיף מידע על הנדרש במתכונת ביאור 15 כדי למלא אחר הדרישות של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הטבות לעובדים. הגילוי יכלול בין היתר התייחסות לנושאים הבאים :
- (1) יפורטו ויתוארו סוגי ההתחייבויות בשל יחסי עובד מעביד לרבות פנסיה, פיצויי פיטורין, פיצוי פרישה, מענק פרישה, מענק הסתגלות ופיצוי בשל ימי מחלה שלא נוצלו, חופשות, מענקי יובל, הטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה וכו'.
 - (2) יצוין הסכום הכלול במאזן לגבי כל סוג התחייבות כאמור, והקבוצה שבה הוא כלול; הייתה ההתחייבות לתשלום פיצויי פיטורין אשר לגביה התשלום לקופת גמל או לקרן אחרת מהווה פרעון ההתחייבות לפי חוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג 1963, יצוין הדבר ואין חובה לפרט את סכום ההתחייבות ואת הקבוצה שבה הוא כלול.
 - (3) יפורטו דרך החישוב של סכום שצוין לפי סעיף קטן (2) וההנחות ששימשו בסיס לחישוב.
 - (4) יצוין סכום נכסי התוכנית בשל כל סוג התחייבות אשר לגביו צוין הסכום לפי סעיף קטן (2), והקבוצה שבה הוא כלול.
 - (5) יש לציין אם ההתחייבות מוחלטת או מותנית, תוך פירוט ההתנאות.
 - (6) יש לציין את שיעור ההיוון ששימש לחישוב הערך האקטוארי של ההתחייבות ואם קיים שינוי בהנחות, כיצד הוא משפיע על שנים קודמות.

41.א. עסקאות תשלום מבוסס מניות

- א. תאגיד בנקאי יישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא עסקאות תשלום מבוסס מניות כמפורט בקודפיקציה בסעיף – ASC 718 Compensation – Stock Compensation.
- ב. תאגיד בנקאי יערוך את ביאור 15.א. עסקאות תשלום מבוסס מניות, בהתאם לנסיבות הקיימות אצלו. במידת הצורך יוסיף תאגיד בנקאי מידע על הנדרש במתכונת ביאור 15.א. כדי למלא אחר דרישות כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא זה.

68. בטל.

69. הכנסות אחרות

בסעיף זה יכללו :

- א. רווחים והפסדים מממוש נכסים למעט השקעות בחברות מוחזקות. כל נכס יפורט בנפרד.
- ב. דמי שכירות מבניינים וציוד שאינם בשימוש התאגיד הבנקאי בניכוי הוצאות אחזקה ופחת של אותם בניינים וציוד כמפורט בסעיף 71 ודמי ניהול ;
- ג. דמי ניהול מחברות קשורות שהן חברות מוחזקות, חברות אם וחברות בשליטתן.
- ד. רווח (נטו) מממוש נכסים שהתקבלו בגין סילוק אשראים ושמויינו כ"נכסים אחרים" כאמור בסעיף 30ב. (הפסד (נטו) ימויין כ"הוצאות אחרות" - ראה סעיף 72).
- ה. (בוטל)
- ו. בביאור יינתן גילוי להכנסות אחרות כמפורט בביאור לדוגמה בתוספת.
- ז. תאגידיים בנקאיים מיוחדים רשאים להציג בגוף דוח רווח והפסד את סך כל "ההכנסות שאינן מריבית" בסעיף אחד ואת הפרוט להציג בביאור.

70. משכורות והוצאות נילוות (11/98) (10/07)

- א. סעיף זה יכלול הטבות לעובדים בהתאם לסעיף 41 להוראות הדיווח לציבור, לרבות המשכורות והגימלאות על כל מרכיביהן וכן כל ההוצאות הנילוות, כגון תשלומים לביטוח לאומי, הפרשות שוטפות לפיצויי פיטורים, פיצויי פרישה, פנסיה וחופשה וכן תשלומי פנסיה ופיצויים שלא נעשתה לגביהם הפרשה בעבר וכן הטבות לעובדים הנובעות ממתן הלוואה¹ לעובד ששווייה ההוגן במועד ההכרה לראשונה נמוך מסכום ההלוואה שניתן לאותו עובד. הטבות לעובדים הנובעות ממתן הלוואה כאמור, יפרסו בהתאם לכללים שנקבעו כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב לגבי הטבות לעובדים.
- ב. בסעיף זה יש לכלול גם תשלומים עבור מועסקים אשר לא קיימים לגביהם יחסי עובד ומעביד לרבות תשלום עבור עובדים המושאלים מחברה אחרת בקבוצה וכן תשלומים בגין שרותי עבודה המשולמים ישירות לחברות אספקת כח אדם ולחברות אחרות (להלן – עובדים).
- ג. כן יכלול מס שכר המוטל על פי חוק מס ערך מוסף.
- ד. בביאור יינתן גילוי למשכורות והוצאות נלוות כמפורט בביאור לדוגמא בתוספת. מובהר כי הוצאה שניתן לשייך אותה ליותר מסעיף אחד בביאור לדוגמא, תוצג בסעיף שמופיע קודם.
- ה. בסעיף זה יכללו עסקאות תשלום מבוסס מניות לעובדים בהתאם לסעיף 41א. להוראות הדיווח לציבור.

¹ הלוואה לעובד שאינה מיועדת לרכישת המניות של התאגיד הבנקאי.

עמוד	סימוכין		תיאור	נספח
	סעיף	עמוד		
669-102	29	662-6	תהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי ודרישות תיעוד	י'
669-103	29	662-6	שאלות ותשובות ודוגמאות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי	י"א
669-104	ב29	662-7	הנחיות לגילוי ולחישוב הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור	י"ב
669-105	(2)(ד)2	640-3	תוספת ד' - הדגמת אופן החישוב של משך חיים ממוצע אפקטיבי ומשך חיים ממוצע מתוקן	י"ג
669-107	19	661-20.1	מדידות שווי הוגן	י"ד
669-137	22	661-21.53	ישויות בעלות זכויות משתנות	ט"ו
669-172	א26	662-4.3	ירידת ערך בעלת אופי אחר מזמני של ניירות ערך	ט"ז
669-178	41	663-4	הנחיות והבהרות בדבר חיזוק הבקרה הפנימית על דיווח כספי בנושא הטבות לעובדים	י"ז

תוספת ב' - ביאורים לדוגמא לדוחות הכספיים**ביאור 1 - כללי (הכולל את עיקרי המדיניות החשבונאית)**

- יש לתת גילוי למדיניות החשבונאית שנבחרה בנושאים הבאים :
- בסיס ההערכה הכללי (כללי דיווח בסכומים מדווחים בהתאם לתקן 12).
 - מטבע חוץ והצמדה.
 - מדיניות איחוד הדוחות הכספיים.
 - מדיניות קיזוז נכסים והתחייבויות.
 - העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות.
 - השקעות ביחידות מוחזקות, לרבות "הפרש מקורי".
 - איחוד חברות נכסים וחברות שירות.
 - מכשירים נגזרים ופעילויות גידור.
 - ניירות ערך המוחזקים לפדיון, ניירות ערך הזמינים למכירה וניירות ערך למסחר.
 - בסיס ההערכה של הרכוש הקבוע (עלות או הערכה חדשה) וכן מדיניות ההפחתה של הרכוש הקבוע.
 - פעולות של פיתוח נכסים, תיקון נכסים וחידושם.
 - פעולות שכירה, חכירה ושכר-מכר.
 - בסיס הערכה של נכסים בלתי מוחשיים, מדיניות ההפחתה שלהם ונסיבות היווצרותם.
 - שיעור הפחתת הוצאות נידחות ונסיבות היווצרותן.
 - ירידת ערך נכסים.
 - מסים נידחים.
 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות.
 - הטבות לעובדים
 - עסקאות תשלום מבוסס מניות.
 - שיטת חישוב ההטבה בגין הנפקה לעובדים ותקופת זקיפתה לדוח רווח והפסד.
 - שיטת חישוב ההטבות הגלומות בעסקאות עם בעלי שליטה ועם תאגידים שבשליטת התאגיד הבנקאי ואופן הטיפול בהן בדוחות הכספיים.
 - בסיס ההכרה בהכנסות (לרבות אופן זקיפת ההכנסות וההוצאות בגין מכשירים פיננסיים) חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי
 - סיווג חובות כפגומים, החזרה של חוב פגום למצב שאינו פגום ולמצב פגום וצובר.
 - הכרה בהכנסות ריבית על חובות פגומים, לרבות אופן הרישום של תקבולי מזומן.
 - קביעת מצב הפיגור של חובות.
 - מדיניות ההפרשה להפסדי אשראי (תוך התייחסות נפרדת למכשירי אשראי חוץ מאזניים).
 - מחיקה חשבונאית של חובות.
 - עיקרי השיטה לחישוב הרווח למניה.
 - שיטת עריכת הדוח על תזרימי המזומנים (סוגי זרימות שהוצגו נטו, פריטים שנכללו בהגדרת "מזומנים").
 - דרך היוון של הוצאות שהונו.

ביאור 15 - הטבות לעובדים

תאגיד בנקאי יערוך את הביאור על הטבות לעובדים בהתאם לדרישות הגילוי של כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הטבות לעובדים (ראה סעיף 41 להוראות).

ביאור 23 - הכנסות אחרות

התאגיד הבנקאי			המאוחד			
19X-2	19X-1	19X0	19X-2	19X-1	19X0	
<u>סכומים מדווחים</u>						
<u>במיליוני שקלים חדשים</u>						
						רווח ממימוש נכסים שנתקבלו
0	0	0	0	0	0	בגין סילוק אשראים
0	0	0	0	0	0	רווח הון ממכירת בניינים וציוד
0	0	0	0	0	0	הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
0	0	0	0	0	0	דמי ניהול מחברות קשורות
0	0	0	0	0	0	אחרות (פרט אם מהותי)
0	0	0	0	0	0	סך כל ההכנסות האחרות

נספח י"ז – הטבות לעובדים – חיזוק הבקרה הפנימית על דיווח כספי (סעיף 41 להוראות הדיווח לציבור בדבר דוח כספי שנתי)

נספח זה מהווה חלק בלתי נפרד מסעיף 41 להוראות הדיווח לציבור.

רקע:

1. בדוחות כספיים של תאגידי בנקאיים ושל חברות כרטיסי אשראי (להלן תאגידי בנקאיים) קיימים אומדנים משמעותיים הקשורים לאמידה ומדידה נאותה של זכויות עובדים.
2. נספח זה כולל הנחיות, הבהרות ודגשים בהתייחס לציפיות של הפיקוח על הבנקים מההנהלה של תאגיד בנקאי שיש לו התחייבויות בגין זכויות עובדים בסכומים מהותיים הדורשות שימוש באומדנים משמעותיים¹.
3. נספח זה אינו מהווה רשימה מלאה של עמדות הפיקוח על הבנקים בנושא זה ושל הנחיות לחיזוק הבקרה הפנימית על דיווח כספי בנושא זה.

הנחיות בדבר בקרה פנימית על תהליך הדיווח הכספי בנושא זכויות עובדים

4. במסגרת מכלול הפעולות הנדרשות לצורך חיזוק הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בנושא זכויות עובדים, על הנהלת התאגיד הבנקאי, בפיקוח הדירקטוריון, לבצע את ההנחיות הבאות:
5. **שיתוף אקטואר מוסמך**

- 5.1. התאגיד הבנקאי נדרש לשתף אקטואר מוסמך (qualified actuary) בחישוב ההתחייבויות בגין זכויות עובדים בהן נדרש חישוב אקטוארי.
- 5.2. אקטואר מוסמך הינו אקטואר החבר מלא באגודה האקטוארית הבינלאומית (International Actuarial Association) ובעל ניסיון מעשי בעבודה אקטוארית בישראל בחישוב ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים לתקופה של לפחות שלוש שנים.
- 5.3. עד הדוח ליום 31.3.2014 תאגיד בנקאי יהיה רשאי למנות אקטואר החבר במעמד של חברות מלאה באגודת האקטוארים בישראל, למרות שאינו חבר מלא באגודה הבינלאומית. כאשר אגודת האקטוארים בישראל תקבל מעמד חוקי, תאגיד בנקאי יהיה רשאי למנות אקטואר במעמד של חברות מלאה באגודת האקטוארים בישראל.
- 5.4. מגבלות על מינוי אקטואר:
 - 5.4.1. האקטואר לא יהיה בעל עניין בתאגיד הבנקאי.
 - 5.4.2. האקטואר לא יועסק על ידי רואה החשבון המבקר של התאגיד הבנקאי.
- 5.5. בדיקת אובייקטיביות האקטואר
 - 5.5.1. על התאגיד הבנקאי להעריך את האובייקטיביות של האקטואר באמצעות זיהוי עניינים וקשרים העלולים ליצור איום על האובייקטיביות של אותו

¹ לרבות תאגיד בנקאי המתייחס בדוח הדירקטוריון אל ההתחייבות לזכויות עובדים כאל מדיניות חשבונאית קריטית או אומדן חשבונאי קריטי.

אקטואר, כגון: קשריו העסקיים של האקטואר עם התאגיד הבנקאי, עם בעל עניין בתאגיד הבנקאי או עם בן משפחה של בעל עניין בתאגיד הבנקאי ועם כל מי שיש לו זיקה לתאגיד הבנקאי, לרבות קשריו העסקיים עם חברה בת של התאגיד הבנקאי או עם חברה קשורה לתאגיד הבנקאי או אם גורם אחר המספק לתאגיד הבנקאי שירותים שונים. אם יש לתאגיד הבנקאי ספק לגבי האובייקטיביות של האקטואר, עליו לשקול להתקשר עם אקטואר אחר.

5.5.2. על התאגיד הבנקאי לקבל הצהרה מהאקטואר על כך שלא קיימת תלות בינו ובין התאגיד הבנקאי ועל כך שעבודתו לא לוותה בהגבלות ובהתניות שהשפיעו על עבודתו.

6. זיהוי ומיון התחייבויות בגין זכויות עובדים

6.1. בכל מועד דיווח שבו עשוי לחול שינוי מהותי בהתחייבויות התאגיד בגין זכויות עובדים (חתימה על הסכם שכר חדש עם העובדים ושינויים אחרים בהסכמים והסכמות עם עובדים, שינויי חקיקה וכו') או בנכסים קשורים, הנהלת התאגיד הבנקאי בשיתוף עם יועציה המשפטיים תזהה את כל ההתחייבויות המשפטיות הרלוונטיות בגין זכויות עובדים ואת הנכסים הקשורים ותסווג אותם לקבוצות הרלוונטיות, לרבות לקבוצות המפורטות בסעיף 41 להוראות הדיווח לציבור ולרבות לקבוצות המפורטות בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הטבות לעובדים. על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים ברורים לצורך הבחנה בין סוגי הטבות ובין סוגי הנכסים הקשורים, וכן לבדוק האם הנכסים הקשורים לשמש כ"נכסי תכנית". כאשר קיים ספק לגבי הסיווג הראוי של הטבות עובד או של נכסים קשורים, יש לפנות למנהל יחידת דיווח כספי לקבלת הנחיה מקדמית.

6.2. על הנהלת התאגיד הבנקאי לתעד תוצאות בדיקה זו.

6.3. התיעוד יכלול לדוגמה את הפרטים הבאים אם וכאשר רלוונטי: נוסח עדכני של הסכמי השכר והחוקים שחלו במועד הדיווח; תיאור מהות ההתחייבות; על מי חלה ההתחייבות; מתוקף מה משולמת ההתחייבות; הפניה מדויקת לחלק הרלבנטי בהסכם ו/או בחוק הרלוונטי; השכר הקובע לחישוב ההתחייבות; מי הגורם שאישר את ההתחייבות; המועד ממנו קיימת ההתחייבות בפועל, הצפי של התאגיד הבנקאי לגבי מועד ניצול הטבה ועל מה הוא מתבסס; סיווג הטבה לצרכים חשבונאיים.

6.4. במקרים בהם קיימת אי ודאות משפטית לגבי זכאות העובדים לקבלת הטבה מהותית כאמור, הנהלת התאגיד הבנקאי תשקול קבלת חוות דעת משפטית של מומחה אובייקטיבי חיצוני בתחום דיני עבודה. במידה וקיימת יותר מאפשרות אחת להבנה משפטית של הזכאות, חוות הדעת תפרט את האפשרויות השונות ואת הנימוקים לבחירת האפשרות שנבחרה. תאגיד בנקאי יפעל באופן שמרני וזהיר בעת בחירת האפשרות לפיה תחושב ההתחייבות בדוחות הכספיים.

מובהר כי זיהוי ומיון ההתחייבויות המשפטיות החוזיות על פי סעיף זה הוא השלב הראשון בלבד בקביעת ההתחייבות של התאגיד הבנקאי בגין זכויות עובדים. בהתאם להוראות הדיווח לציבור וכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא

הטבות לעובדים יתכן שתאגיד בנקאי יידרש להכיר בהתחייבויות נוספות בגין זכויות עובדים, גם אם לא קיימת התחייבות משפטית או חוזית. יתכנו מקרים שלא יהיה צורך לזהות ספציפית את העובדים שצפויים לקבל הטבות כאמור, כדי להכיר בהתחייבות נוספת בדוחות הכספיים. תאגיד בנקאי יכיר, בין היתר, גם בהתחייבויות הנובעות מתוכניות פרישה מרצון ומענקי פרישה לא חוזיים שאינם בגדר שינוי מבני², ראה סעיף 7 להלן.

7. תוכניות פרישה מרצון ומענקי פרישה לא חוזיים, שאינם חלק משינוי מבני

7.1. רקע: תאגידים בנקאיים מסוימים נוהגים ליזום מדי פעם תוכניות פרישה מרצון המעניקות תנאים מועדפים לעובדים הבוחרים לפרוש במסגרת תוכניות אלו. בנוסף, עובדים הפורשים מתאגידים בנקאיים מקבלים מדי פעם הטבות מעבר להטבות להן הם זכאים לפי ההסכם (הטבות אלו יכוננו להלן תנאים מועדפים). במקרים רבים האמור לא מתרחש כחלק משינוי מבני.

7.2. דגשים בנושא בקרה פנימית על דיווח כספי:

7.2.1. תאגידים בנקאיים ישמרו תיעוד מפורט של נתוני עזיבות עובדים לכל קבוצת עובדים (לדוגמה בכירים, עובדים אחרים, עובדי חוזה וכו') והמענקים שניתנו לעובדים אלו בעת עזיבתם (לדוגמה, עובדים שעזבו וקיבלו פיצויים מוגדלים שלא באמצעות תוכנית פרישה מרצון, פיצויים מוגדלים באמצעות תוכנית פרישה מרצון, עובדים שעזבו וקיבלו פיצויים ותגמולים רגילים, עובדים שפרשו לפנסיה בגיל הפרישה החוקי וכו'). התיעוד יעודכן בכל מועד דיווח.

7.2.2. תאגיד בנקאי נדרש לבחון בכל מועד דיווח, לגבי כל קבוצת עובדים, האם על סמך ניסיון העבר והתנאים הידועים עד למועד פרסום הדוח קיימת מחויבות במהות שישולמו לעובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים כגון: תוכנית לפרישה מרצון, מתן פיצויים בעת פיטורין מעבר למחויבות החוזית וכד'. תאגיד בנקאי שיש לו מחויבות במהות³ לשלם לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין הטבות

² שינוי מבני – כמשמעותו בתקן חשבונאות בינלאומי 37, הפרשות התחייבויות תלויות ונכסים תלויים. ראה הנחיות בנושא 10-420 בקודיפיקציה בדבר "Exit or Disposal Cost Obligations".

³ בדומה לנדרש בהוראות הדיווח לציבור שהיו בתוקף לפני אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הטבות לעובדים, גם בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב יתכנו מצבים מסוימים שבהם ישות תידרש להביא בחשבון, בחישוב ההתחייבות בגין זכויות עובדים, הטבות מסוימות, אשר הישות אינה מחויבת משפטית לתת אותן לעובדים (לדוגמה כאשר קיימת מחויבות במהות, כמשמעותה בנושא 715 בקודיפיקציה). ככלל, מצופה שמצבים שבהם תאגיד בנקאי צופה כי ישולמו הטבות מעבר לתנאים החוזיים יתאימו למצבים שבהם קיימת מחויבות במהות כמשמעותה בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. במקרים של ספק, ובמקרים שבהם תאגיד בנקאי צפה בעבר כי ישולמו הטבות מעבר לתנאים החוזיים, וכעת הוא הגיע למסקנה כי אין לו מחויבות במהות להעניק הטבות כאמור לעובדים, תאגיד בנקאי מתבקש לפנות למנהל יחידת דיווח כספי לקבלת הנחייה מקדמית.

לעובדים לאחר פרישה⁴, יביא בחשבון את השיעור של העובדים שצפויים לעזוב (לרבות עובדים שצפויים לפרוש במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים) ואת ההטבות שהם צפויים לקבל בעת עזיבתם (לרבות ההטבות שיתקבלו במסגרת תוכניות אלה או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים). במצב זה ההתחייבות בגין הטבות אלה לקבוצת העובדים תוצג בדוח הכספי כסכום ההתחייבות שיחושב על בסיס אקטוארי, המביא בחשבון את העלות הנוספת שצפוי שתיגרם לתאגיד הבנקאי בגין מתן הטבות כאמור

7.2.3. תאגיד בנקאי, שאין לו מחויבות במהות לשלם לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין זכויות עובדים אלה לא יביא בחשבון בחישוב שיעור העזיבה עובדים שפרשו במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים.

7.2.4. תאגיד בנקאי יבדוק מהו השיעור הממוצע של העובדים בקבוצת עובדים מסוימת שלו אשר עזבו או פרשו בתקופה של שבע שנים שקדמו למועד הדיווח⁵, במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים, ביחס לסך העובדים בקבוצת העובדים אשר עזבו. אם השיעור הממוצע המתקבל לגבי קבוצת עובדים גבוה מ-10%, ולמרות האמור התאגיד הבנקאי סבור שאין לו מחויבות משתמעת לתת לעובדים כלשהם מקבוצת העובדים תנאים מועדפים או שלא ניתן לערוך אומדן מהימן בנושא, עליו לשמור תיעוד המבוסס על ראיות הניתנות לאימות המצדיק את החלטתו שלא להביא בחשבון את תוספת העלות בגין קבוצת העובדים.

8. הטבות לאחר פרישה - תוכניות להטבה מוגדרת

8.1. עלויות ניהול נכסי תוכנית להטבה מוגדרת - על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים לצורך הבחנה בין עלויות הניהול של נכסי התוכנית שיכללו בחישוב התשואה על נכסי התוכנית לבין עלויות ניהול אחרות שיוכרו כהוצאה בדוח רווח והפסד.

8.2. מיסים המשולמים על ידי תוכנית להטבה מוגדרת - על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים לצורך הבחנה בין מיסים שיכללו בקביעת התשואה על נכסי התוכנית לבין מיסים שיכללו בהנחות האקטואריות ששימשו כדי למדוד את הערך הנוכחי של המחויבות להטבה מוגדרת.

⁴ ההבהרות בסעיף זה מתייחסות בעיקר למחויבות במהות לשלם הטבות בעת הפרישה ואחריה מעבר לתנאים החוזיים. יתכנו מצבים אחרים, שבהם תהיה לתאגיד בנקאי מחויבות במהות לשלם לעובדים הטבות שאינן חוזיות לפני הפרישה (כגון הטבות לזמן קצר, או הטבות אחרות לזמן ארוך).

⁵ תאגיד בנקאי הסבור כי יש לבחון את שיעור הפרישה בתנאים מועדפים על פני תקופה השונה משבע השנים שקדמו למועד הדיווח, רשאי לעשות כן, ובלבד שממוצע שיעור הפרישה בתנאים מועדפים לפי תקופה זו לא יפחת ממוצע שיעור הפרישה בתנאים מועדפים בשבע השנים שקדמו למועד הדיווח. תאגיד בנקאי שפועל כאמור יקבע מדיניות חשבונאית עקבית בנושא.

8.3. שיעורי היוון – על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים המפרטים כיצד לבחור את אגרות החוב הממשלתיות שעל בסיסן יחושב שיעור ההיוון.

8.4. שיעור תשואה חזוי לטווח ארוך על נכסי תכנית – על התאגיד הבנקאי לקבוע מדיניות ונהלים המפרטים כיצד לאמוד שיעור זה וכיצד יש לתקף אותו.

9. דין וחשבון אקטוארי

על האקטואר להכין דין וחשבון אקטוארי המפרט את עבודתו בהערכת התחייבויות התאגיד הבנקאי בגין זכויות עובדים ליום 31 בדצמבר לכל שנה. בנוסף עליו להכין דין וחשבון כאמור בכל דוח רבעוני אם חלו שינויים מהותיים בהנחות. דין וחשבון זה יוגש להנהלת התאגיד הבנקאי ויצורף לדוחות הכספיים השנתיים ולדוחות הכספיים הרבעוניים המפורסמים לציבור אם מתקיימים התנאים לצירוף הערכות שווי שנקבעו בעמודים 4-620, 1.2-680 להוראותינו. הדין וחשבון האקטוארי יכלול התייחסות לפחות לנושאים הבאים:

9.1. הצהרת האקטואר – הצהרה חתומה על ידי האקטואר הכוללת את חוות דעתו המקצועית לגבי הערכת התחייבויות התאגיד הבנקאי בגין זכויות עובדים. דוגמא להצהרה כאמור מפורטת בנספח א'.

9.2. תיאור ההטבות הניתנות לעובדים שבוצעה בגינם הערכה אקטוארית. רמת הפירוט בתיאור זה לא תפחת מרמת הפירוט בביאור בדוח הכספי על הטבות לעובדים.

9.3. תיאור הנתונים שבהם השתמש האקטואר, מקור הנתונים והאחריות עליהם.

9.4. הנחות החישוב – תיאור ההנחות ששימשו את האקטואר הבסיס להנחות אלה וניתוח רגישות להנחות המרכזיות ששימשו בהערכה האקטוארית, כגון:

- הנחות דמוגרפיות לגבי המאפיינים העתידיים של עובדים נוכחיים, עובדים לשעבר ואנשים קשורים אחרים שזכאים להטבות – תמותה, הן במהלך תקופת העסקה והן אחריה; שיעורים של תחלופת עובדים, אובדן כושר עבודה ופרישה מוקדמת; השיעור של חברי התוכנית שיהיו זכאים להטבות וכן שיעורי תביעות בהתאם לתוכניות רפואיות.

- הנחות פיננסיות, המתייחסות לפריטים כגון: משכורת עתידית ושיעור ההיוון; במקרה של הטבות רפואיות, עלויות רפואיות עתידיות וכד'.

9.5. שיטת החישוב ותוצאות הערכה – תיאור שיטת החישוב ששימשה כדי להעריך את ההתחייבות (שיטת יחידת הזכאות החזויה) ותוצאות הערכת ההתחייבות.

9.6. נושאים נוספים הדורשים תשומת לב מיוחדת של קורא הדוח, כגון: שינויים מהותיים בהטבות, בנתונים, בהנחות ובשיטות האקטואריות בהשוואה להערכה בשנה קודמת, סיכונים מיוחדים להם חשוף התאגיד הבנקאי.

10. הסתמכות על הערכת אקטואר ותיקופה

10.1. על התאגיד הבנקאי לתקף את הערכת האקטואר בחישוב ההתחייבות בגין זכויות עובדים בהתאם לעקרונות שפורטו בהנחיית הפיקוח על הבנקים בנושא תיקוף מודלים

(Reg10.115.007A מיום 19.10.2010).

10.2. כחלק מהליך התיקוף על התאגיד הבנקאי להכין נוהל המגדיר את תהליך העבודה של הבנק מול האקטואר, לרבות תיאור עבודת הבנק טרם העברת הנתונים לאקטואר, העברת הנתונים לאקטואר, קבלת הערכה מהאקטואר, הבדיקות שיש לבצע על הנתונים המועברים לאקטואר ועל ההנחות האקטואריות, הבדיקות שיש לבצע על הערכת האקטואר.

תיקוף הערכת האקטואר כולל, בין היתר, בדיקה של ההנחות עליהן התבסס האקטואר. על הדירקטוריון לוודא כי התאגיד הבנקאי אינו מסתמך בקביעת ההתחייבות בגין זכויות עובדים על אקטואר חיצוני באופן בלעדי, אלא מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. על התאגיד הבנקאי להבין ולתעד את הנתונים, ההנחות והשיטות בהן נקט האקטואר לצורך הערכת התחייבויות. בפרט על הנהלת התאגיד הבנקאי לבדוק, תוך שמירת תיעוד מתאים, לפחות פעם בשנה את הנתונים, ההנחות והשיטות עליהן התבסס האקטואר, וכן בתדירות גבוהה יותר אם חלו שינויים מהותיים באחד או יותר מהגורמים המשפיעים על הנחות אלה (דוגמאות לנושאים שהבדיקה צריכה להתייחס אליהם מפורטים בנספח ב').

11. גילוי בדוחות לציבור

11.1. במסגרת הגילוי על מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים ועל אומדנים חשבונאיים קריטיים על התאגיד הבנקאי לתת, בין היתר, גילוי להשפעתו הכמותית של האומדן על הדוחות הכספיים, לרבות מיון הסעיפים בדוחות הכספיים שהושפעו מהשימוש בו, וכן לתת ניתוח רגישות לכל הנחה ששימשה בסיס לאומדן ההתחייבות בגין זכויות עובדים, הכרוכה באי ודאות משמעותית או בעלת השפעה מהותית על מצבו ו/או תוצאות פעילותו של התאגיד הבנקאי. לעניין זה מובהר כי בין היתר יש לתת ניתוח רגישות של:

11.1.1. שיעור עליית השכר החוזי;

11.1.2. שיעור ההיוון;

11.1.3. שיעור העזיבה הממוצע, לרבות גילוי להתאמות שבוצעו (אם בוצעו) בלוחות התמורה והנכות שמפרסם אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון, לסיבת התאמה והשפעתה.

11.2. בביאור על זכויות עובדים יינתן גילוי בנפרד לכל סוג התחייבות בגין זכויות עובדים שבגינו בוצעה הערכה אקטוארית, בדבר כל חוסר התאמה בין ההערכות המפורטות בדין וחשבון האקטוארי לבין ההתחייבויות שנלקחו בחשבון לצורך הדוחות הכספיים. גילוי זה יכלול: סכום ההתחייבות בדוח הכספי, ההפרש בין ההערכה לבין סכום ההתחייבות בדוח הכספי והסבר לסיבת ההפרש.

12. יישום הוראת ניהול בנקאי תקין 309 בדבר "בקורות ונהלים לגבי גילוי ובקרה פנימית על דיווח

כספי" – על התאגיד הבנקאי לבחון האם ישנן בקורות נוספות שעליו למפות בתהליך ההכרה והמדידה של זכויות עובדים ובתהליך העבודה מול האקטואר וכן לבחון שנית את אפקטיביות הבקורות הקיימות והצורך בעדכון, לאור ההנחיות שפורטו בנספח זה.

נספח א'**דוגמא לנוסח הצהרת אקטואר המעריך התחייבות בגין זכויות עובדים****זהות האקטואר**

"נתבקשתי על ידי <שם התאגיד הבנקאי> להעריך את ההתחייבות שלו בגין <פירוט תוכניות ההטבה לעובדים> ליום 31 בדצמבר XXXX (להלן – ההתחייבות)", בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים וכללי חשבונאות מקובלים בישראל.

בפרק זה יתאר ויפרט האקטואר את קשריו העסקיים עם התאגיד הבנקאי, עם בעל עניין בתאגיד הבנקאי או עם בן משפחה של בעל עניין בתאגיד הבנקאי, לרבות קשריו העסקיים עם חברה בת של התאגיד הבנקאי או עם חברה קשורה לתאגיד הבנקאי. בכלל זה יפרט האקטואר אם הוא בעל עניין, עובד או יועץ קבוע של חברה בת של התאגיד הבנקאי או של חברה קשורה לתאגיד הבנקאי או של גורם אחר המספק לתאגיד הבנקאי שירותים שונים.

כמו כן, האקטואר יציין את תאריך קבלת המינוי מהתאגיד הבנקאי.

היקף חוות הדעת האקטוארית

1. "לצורך חישוב ההתחייבות של התאגיד הבנקאי, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי התאגיד הבנקאי. בקשותי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההתחייבות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
2. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
3. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההתחייבות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 4 להלן.

חוות הדעת

4. הערכתי את ההתחייבות בהתאם לכללים אקטואריים מקובלים, הוראות הדיווח לציבור וכללי חשבונאות מקובלים.
5. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בסעיפים 1 ו-2 לעיל, הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
6. ההנחות והשיטות להערכת ההתחייבות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
7. ההתחייבות המפורטת בדיווח וחשבון האקטוארי, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי התחייבות הולמת לכיסוי התחייבויות התאגיד הבנקאי בגין [פירוט תוכניות ההטבה לעובדים]"

חתימהשם האקטוארתאריך

נספח ב'**בדיקת ההנחות האקטואריות**

להלן מפורטים נושאים לדוגמא שהתאגיד הבנקאי צריך לקחת בחשבון, כאשר הוא בודק את ההנחות האקטואריות. רשימה זו אינה מהווה רשימה סגורה:

1. בדיקה כי הערכה האקטוארית מביאה בחשבון את כל תנאי התוכנית, לרבות שינויים בתוכנית או אירועים אחרים המשפיעים על החישובים האקטואריים.
2. בדיקת בסיס הנתונים שעליו מבוססות הנחות האקטואר – בדיקה שההנחות האקטואריות (כגון: שיעורי העזיבה, שיעור ניצול זכויות הפנסיה, שיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד') מבוססות על מסד נתונים עדכני הכולל את נתוני השנה החולפת.
3. בדיקה כי הנחות לגבי העלאות משכורת עתידיות מבוססות על ניסיון העבר, על חוזים קיימים וכן בדיקה מול תחזיות שוק נכון לסוף תקופת הדיווח.
4. בדיקה כי הנחות לגבי שיעורי ההיוון מבוססים על שיעורי תשואה של אגרות חוב ממשלתיות, ונקבעים לפי שיטה עקבית מתקופה לתקופה.
5. בדיקה כי קיימת עקביות פנימית בין שיעורי ההיוון לבין ההנחות לגבי התזרים הצפוי (לדוגמה האם שיעורי ההיוון מתאימים לתקופות הממוצעות שנותרו לתשלום ההטבות, וכן אם משתמשים בהנחה של גידול ריאלי בשכר - בדיקה שנעשה שימוש בשיעור היוון צמוד למדד).
6. שימוש בלוחות תמותה ונכות
 - 6.1. בהערכה האקטוארית יש להשתמש במידע העדכני, המהימן והטוב ביותר שקיים בידי התאגיד הבנקאי.
 - 6.2. לצורך כך יש להיעזר, בין היתר, בלוחות התמותה והנכות העדכניים שמפרסם אגף שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר, תוך ביצוע התאמות ללוחות אלה כאשר נדרש. במידה והתאגיד הבנקאי מבצע התאמות ללוחות אלו, עליו לשמור על תיעוד להשפעת ההתאמות והסבר לצורך בביצוען.
 - 6.3. אם ההשפעה של התאמה כאמור היא הקטנה של ההערכה האקטוארית של ההתחייבות בגין זכויות עובדים יש לפנות למנהל יחידת דיווח כספי לקבלת הנחיה מקדמית.
7. בדיקת עקביות ההנחות בהשוואה לתקופות קודמות.
8. במידה והנחות האקטואר מבוססות על אומדנים שנעשו בהתאם לנתוני עבר – בדיקה שהנחות האקטואר מבוססות על תקופה היסטורית מספקת ומתאימה, וכן בדיקה לסבירות האומדנים שנעשו בגין תקופות קודמות על ידי השוואה עם התוצאות בפועל בגין אותן תקופות.
9. לחלופין, במידה שלדעת ההנהלה ההנחות לגבי העתיד צפויות להיות שונות מנתוני העבר, נדרש שלהנהלה יהיה תיעוד ברור שמראה מדוע יש לסטות מהאומדנים שהתקבלו מתוך הנתונים ההיסטוריים ומבהיר את שיקול הדעת של ההנהלה שהופעל.

תוכן עניינים – הוראות שעה ושונות

הוראות שעה

<u>עמוד</u>	<u>תיאור</u>
691A-1	חברת כרטיסי אשראי
692-3	דוח הדירקטוריון של תאגיד בנקאי המוגש לאסיפה הכללית של בעלי מניות – כרטיסי אשראי
694-1	דיווח איכותי בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם
694-4	דוח כספי שנתי של תאגיד בנקאי על בסיס מאוחד עם תמצית דוחות של התאגיד הבנקאי בלבד (לא מאוחד) בביאור לדוחות הכספיים
694A-1	יישום בדוחות של תאגידי בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי לשנת 2009 ואילך של דרישות הגילוי הנדרשות לפי נדבך 3 של באזל II
694B-1	דרישות גילוי המבוססות על דוח ה-FSF
696-1	תיאור עסקי התאגיד הבנקאי ומידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון
697-1	גילוי על מבקר פנימי בדוח דירקטוריון של תאגיד בנקאי
697A-1	גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים
698-1	פרטים בדבר תרומות התאגיד הבנקאי
698-2	גילוי על מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

שונות

695-1	דיווח במיליוני ש"ח
698A-1	הוראת שעה – הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשנים 2011-2012
698C-1	גילוי על סיכון אשראי בדוח רבעוני
699-1	מפתח עדכונים

עדכונים מחוזר מס' ח-06-2409 מיום 10/02/2014 ("עדכון הגילוי על איכות האשראי של חובות
ועל הפרשה להפסדי אשראי בחברות כרטיסי אשראי") - המשך

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(2/14) [3] 691F-11	(4/11) [2] 691F-11
(2/14) [2] 691F-11.1	(4/11) [1] 691F-11.1
(2/14) [2] 691F-11.2	(4/11) [1] 691F-11.2
(2/14) [1] 691F-11.3-11.6	-----
-----	(4/11) [1] 691F-12
-----	(4/11) [1] 691F-13
*(2/07) [1] 691F-14	(2/07) [1] 691F-14
*(2/07) [1] 691F-31	(2/07) [1] 691F-31
(2/14) [5] 691F-32	(12/11) [4] 691F-32
*(11/11) [3] 691G-9.3	(11/11) [3] 691G-9.3
(2/14) [4] 691G-10	(4/11) [3] 691G-10
(2/14) [2] 691G-10.1	(4/11) [1] 691G-10.1
(2/14) [1] 691G-10.2-10.7	-----
(2/14) [2] 699-110	(2/14) [1] 699-110
(2/14) [1] 699-111	-----

עדכונים מחוזר מס' ח-06-2416 מיום 09/04/2014 ("אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב
בנושא זכויות עובדים")

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(04/14) [15] 661-3	(6/13) [14] 661-3
*(6/13) [18] 661-4	(6/13) [18] 661-4
(04/14) [4] 661-14.2	(12/12) [3] 661-14.2
*(12/11) [2] 661-14.3	(12/11) [2] 661-14.3
*(4/11) [14] 663-3	(4/11) [14] 663-3
(04/14) [14] 663-4	(4/11) [13] 663-4
(04/14) [10] 663-5	(11/00) [9] 663-5
(04/14) [15] 663-6	(4/11) [14] 663-6
(04/14) [13] 664-11	(12/11) [12] 664-11

עדכונים מחוזר מס' ח-06-2416 מיום 09/04/2014 ("אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב
בנושא זכויות עובדים") - המשך

<u>להכניס עמוד</u>	<u>להוציא עמוד</u>
(04/14) [14] 664-12	(10/07) [13] 664-12
(04/14) [4] 668-3	(6/13) [3] 668-3
*(11/11) [13] 669-11	(11/11) [13] 669-11
(04/14) [19] 669-12	(6/13) [18] 669-12
(04/14) [10] 669-45	(12/04) [9] 669-45
*(12/11) [11] 669-59	(12/11) [11] 669-59
(04/14) [2] 669-59.1	(12/11) [1] 669-59.1
*(6/13) [1] 669-177	(6/13) [1] 669-177
(04/14) [1] 669-178-185	-----
(04/14) [20] 690-1	(2/14) [19] 690-1
-----	(1/04) [11] 690-7
*(2/14) [2] 699-110	(2/14) [2] 699-110
(04/14) [2] 699-111	(2/14) [1] 699-111
(04/14) [1] 699-112	-----